Aanbevelingen Rekenkamer	Gericht op / uit te voeren door	Adviezen Rekenkamer	Advies Griffier
Raadsvoorstellen 2.0: kwaliteitsslag met evaluatie, scenario's en participatie.	College en griffie aansporen	Beide gemeenten hebben reeds stappen gezet om de kwaliteit van de vergaderstukken te verbeteren. Om een volgende kwaliteitsslag te maken, verdient het aanbeveling om een meer uniforme, structurele en transparante werkwijze te ontwikkelen, waarin leesbaarheid, volledigheid, scenario's, evaluatie en burgerparticipatie expliciet worden meegenomen. Voor beide gemeenten geldt het advies: • Voeg standaard een evaluatieparagraaf toe aan elk raadsvoorstel, waarin wordt beschreven hoe en wanneer de effecten van het besluit worden gemeten en teruggekoppeld. • Maak de betrokkenheid van burgers expliciet in elk voorstel, bijvoorbeeld door een standaardparagraaf over consultaties of bijlagen met verslagen van bijeenkomsten. • Overweeg in meer voorstellen verschillende scenario's uit te werken om de besluitvorming beter te onderbouwen. Door scenario's die ambtelijk zijn uitgewerkt ook daadwerkelijk in de raadsstukken te laten terugkomen, krijgen raadsleden meer afwegingsruimte en een beter beeld van implicaties en keuzes. • Overweeg het ontwikkelen van een gemeenschappelijk kwaliteitskader voor raadsvoorstellen, waarin best practices van beide gemeenten (zoals het nieuwe format van Roerdalen) worden gebundeld. • Specifiek voor Maasgouw Overweeg om de training 'bestuurlijke stukken schrijven', welke een succes vormt bij de gemeente Roerdalen, ook in te zetten.	**Advies:** overnemen; dus het college en de griffie aansporen om deze punten uit te voeren. Een deel van deze punten komt overigens terug in de andere aanbevelingen en adviezen.
Zorg voor transparantie over niet openbare bijeenkomsten.	Gemeenteraad en college aansporen	Vanuit het oogpunt van transparantie en democratische legitimatie van besluitvorming blijft het van belang er scherp op te blijven dat geen formele besluitvorming plaats kan vinden tijdens niet openbare (informele) overleggen. Ook als wel gebruik wordt gemaakt van niet openbare (informele) overleggen, is het van belang om hierover zo transparant mogelijk te zijn richting burgers. Zo kan bijvoorbeeld op de website van de gemeente worden geplaatst dat en wanneer een dergelijke niet-openbare (thema)bijeenkomst of (raads)werkgroep plaatsvindt. Ook kunnen eventuele documenten die er besproken worden actief openbaar gemaakt worden. Dit om een schijn van besloten besluitvorming te voorkomen. Zorg tevens voor transparantie over het doel van de bijeenkomst: is dit puur informatief of ook ten behoeve van het toetsen of verkennen van de richting. Een afweging kan verder zijn om de inhoud van de besloten (thema)bijeenkomsten en (raads)werkgroepen te laten landen in een commissievergadering.	De griffier is in principe van mening dat zoveel mogelijk bijeenkomsten openbaar moeten zijn; ook de bijeenkomsten waarin via informatieverstrekking of sondering de besluitvorming wordt voorbereid of deze nu wel of niet formeel onderdeel uitmaken van de vergaderstructuur van de raad. Uitzonderingen kunnen noodzakelijk zijn. Dat zou dan vooraf gemotiveerd aan de agendacommissie gevraagd kunnen worden. **Advies**: advies overnemen. Uit vergaderingen van presidium, gesprekken met raadsleden en wethouders in de afgelopen jaren blijkt hier echter onvoldoende draagvlak voor te zijn. Mocht u het advies niet overnemen wil ik op het volgende wijzen: in officiële openbare vergadering is bij het verwijzen naar themabijeenkomsten of werkgroepen en daarin besproken onderwerpen handig wat meer informatie te geven. Anders kunnen burgers de woordvoering of de raadsvoorstellen niet volgen. In themabijeenkomsten of werkgroepen kunnen geen besluiten worden genomen of afspraken worden gemaakt die de raad binden.

Aanbevelingen Rekenkamer	Gericht op / uit te voeren door	Adviezen Rekenkamer	Advies Griffier
Werk (meer) met procesvoorstellen en benut de termijnkalender (meer) als strategisch stuurinstrument.	College en griffie aansporen	Het advies is om bij complexe, belangrijke of gevoelige dossiers te starten met een procesvoorstel vanuit het college. Hierin wordt duidelijk hoe het traject wordt opgezet en welke processtappen te verwachten zijn. Door dit voorstel in de termijnkalender te laten landen, ontstaat vooraf meer helderheid en grip. De termijnkalender wordt nu veelal gebruikt als planningsoverzicht, maar kan effectiever worden ingezet als strategisch instrument om besluitvorming te versterken. Een strategische inzet van de termijnkalender biedt voordelen, zoals: • Spreiding van werkdruk: tijdig clusteren of verspreiden van onderwerpen voorkomt piekbelasting. • Duidelijkheid en voorspelbaarheid: vastleggen welke thema's via commissie, themabijeenkomst of andere vorm worden behandeld, verhoogt transparantie. • Meer regie voor de raad: betrokkenheid bij de invulling en prioritering vergroot de kaderstellende rol. • Proactief beïnvloeden: bij de invulling en prioritering van de termijnkalender kan de raad meer regie krijgen over de eigen agenda (bezien vanuit coalitie- of partijprogramma) en vergroot zij haar kaderstellende rol.	Complexe, belangrijke of gevoelige dossiers starten met een procesvoorstel betekent dat zowel raad als college houvast hebben aan het afgesproken proces. Bij vragen van de raad kan het college verwijzen naar het vastgestelde proces. Als afwijkingen nodig zijn, is een nieuw raadsbesluit vereist; en dus een goede motivatie van college of raad, waarom het anders moet. De processtappen (wanneer is de raad aan zet, wanneer zijn burgers aan zet), worden verwerkt op de onderwerpenplanning. Dit kan ook bijdragen aan helderheid voor burgers over hun betrokkenheid bij het besluitvormingsproces. De onderwerpenplanning kan in de agendacommissie en in het fractievoorzittersoverleg worden besproken. De raad zal overigens zelf ook actie moeten ondernemen als het college niet met een voorstel komt bij complex, belangrijke of gevoelige dossiers. **Advies:** college te verzoeken aan dit advies gevolg te geven. Het college te verzoeken de raad, de agendacommissie en het fractievoorzitters overleg te informeren via de onderwerpenplanning. De griffie te vragen te adviseren over deze procesvoorstellen.
Stimuleer een kritische vergadercultuur.	Gemeenteraad (zelf)	De huidige vergadercultuur binnen beide gemeenten wordt gekenmerkt door loyaliteit, collegialiteit en een constructieve sfeer. Deze kernkwaliteiten zijn waardevol en dragen bij aan een open en respectvolle samenwerking. Tegelijkertijd schuilt er een risico in dat deze cultuur ertoe leidt dat verschillen in opvattingen onvoldoende naar voren komen en/of de inhoudelijke discussie soms te weinig scherpte krijgt. Om de kracht van de huidige cultuur te behouden én de bijbehorende valkuil te voorkomen, is het van belang dat de gemeenteraad actief inzet op transparantie in het debat. De uitdaging is om verschillen van inzicht niet uitsluitend in fractie- of coalitieoverleg te bespreken, maar zichtbaar te maken in de openbare vergaderingen. Niet om de onderlinge samenwerking te ondermijnen, maar juist om de kracht van het debat te benutten en richting inwoners duidelijk te maken welke afwegingen de raad maakt. De raad kan dit realiseren door bijvoorbeeld: • Afspraken te maken dat bij belangrijke voorstellen expliciet verschillende invalshoeken of scenario's worden besproken (zie ook de aanbeveling over de raadsvoorstellen, dit kan hierbij kan helpen). • Raadsleden te stimuleren om vaker door te vragen en elkaar inhoudelijk uit te dagen. • Vaker een motie of amendement vooraf aan te kondigen en bespreken, zodat er ruimte is voor inhoudelijke dialoog. • In het presidium regelmatig stil te staan bij de kwaliteit en scherpte van het debat. Op deze manier blijft de cultuur collegiaal, maar wordt zij verrijkt met meer kritische uitwisseling van standpunten, wat de rol en legitimiteit van de raad versterkt	Verschillende invalshoeken of scenario's worden al gevraagd (bij complexe, belangrijke voorstellen). Dat kan wellicht bij meer onderwerpen dan nu. Met de andere punten is in deze raadsperiode al een begin gemaakt. Dat wordt vervolgens ook besproken bij de evaluatie van de vergadering. Daar mag het nog wat explicieter gaan over de kwaliteit en scherpte van het debat. **Advies:** Adviezen overnemen.

Aanbevelingen Rekenkamer	Gericht op / uit te voeren door	Adviezen Rekenkamer	Advies Griffier
Verordening auditcommissie aanpassen.	Gemeenteraad (zelf)	Vanuit het oogpunt van een optimale inzet van mensen en middelen wordt aanbevolen de Verordening auditcommissie aan te passen, zodat deze beter aansluit op de feitelijke werkwijze. In de praktijk vindt de afstemming tussen raad en Rekenkamer immers plaats via de klankbordgroep en niet via de auditcommissie. Daarom ligt het voor de hand om in de verordening te schrappen dat de auditcommissie een overlegplatform vormt voor onder meer de Rekenkamer. Hiermee wordt de formele regeling in overeenstemming gebracht met de bestaande praktijk en ontstaat een helderder rolverdeling tussen auditcommissie, Rekenkamer en klankbordgroep	Artikel 3, lid 2, sub f van de verordening auditcommissie zegt dat een taak van de auditcommissie is: een afstemmingsplatform te zijn over de voorgenomen audits door accountant, rekenkamercommissie en college. Dit is bedoeld zodat deze gremia van elkaar weten waar ze me bezig zijn, zodat er geen overlap en wellicht wel versterking van rollen kan plaatsvinden. Dit staat los van de taak van de klankbordgroep. **Advies:** verordening auditcie uitvoeren en niet aanpassen op dit onderwerp.
Versterk en verduidelijk de betrokkenheid van burgers in het besluitvormingsproces.	College en griffie aansporen	Maak de rol van burgers in het besluitvormingsproces helder en voorspelbaar. Ontwikkel een gemeentebreed kader hiertoe, waarin duidelijk is wie, wanneer en op welke manier betrokken wordt. Maak het (net als bij de gemeente Roerdalen) mogelijk dat burgers naast commissievergaderingen ook tijdens raadsvergaderingen hun standpunt kunnen toelichten. Stel duidelijke regels op voor duur en inhoud van het (in)spreekrecht, zodat de vergaderingen efficiënt blijven verlopen.	Een deel van dit advies kan zijn beslag krijgen in de verordening burgerparticipatie die eind dit jaar ter vaststelling aan de raad zal worden aangeboden. Hierin heeft de raad zelf een rol om aan te geven hoe hij dat vorm wil geven. Spreekrecht tijdens de raadsvergadering kan worden geregeld in het reglement van orde. Op dit moment is dat alleen in de commissievergadering. Die is twee weken voorafgaand aan de raadsvergadering. Dat maakt het voor fracties makkelijker om te overwegen of zij inbreng van burgers in hun besluitvorming willen meenemen of niet. **Advies:** in verordening burgerparticipatie letten op heldere en voorspelbare rol van burgers in het besluitvormingsproces. Geen spreekrecht voor burgers in de raadsvergadering invoeren.
Evalueer de rol van wethouders in fractie- en coalitieoverleggen.	Gemeenteraad (zelf)	Bij zowel de gemeente Maasgouw als Roerdalen nemen sommige wethouders (soms) nog deel aan fractie- of coalitieoverleggen. Hoewel dit vanuit de praktijk begrijpelijk is, kan het leiden tot een vervaging van rollen: de raad is verantwoordelijk voor kaderstelling en controle, het college voor de uitvoering. Wanneer wethouders in partijpolitieke overleggen aanwezig zijn, kan de indruk ontstaan dat besluiten feitelijk daar al worden voorbereid, wat de openbaarheid en geloofwaardigheid van het raadsdebat onder druk zet. Het is daarom zinvol dat de raad de huidige handelswijze evalueert en bespreekt of deze past bij de gewenste bestuurscultuur. Daarbij kan overwogen worden om informatievoorziening en overlegvormen transparanter en raadsbreed te organiseren, bijvoorbeeld via openbare themasessies, technische briefings of schriftelijke informatievoorziening. Zo krijgt ieder raadslid (coalitie/oppositie) dezelfde informatie	Het is niet zozeer de gemeenteraad als de fracties en wethouders die hierover gaan. An sich is er niks tegen aanwezigheid van wethouders bij fractie- of coalitievergaderingen. De rol die ze nemen of de politieke invloed die ze kunnen uitoefenen is afhankelijk van de ruimte die ze krijgen van de leden van de fractie en coalitie. Als het gaat om verstrekken van informatie, zeker als andere raadsleden niet worden geïnformeerd: dat kan nooit de bedoeling zijn. Achtergrondinformatie over raadsvoorstellen of aankomende ontwikkelingen moet aan alle raadsleden worden verstrekt. Dat kan via themabijeenkomsten, mededelingen in de commissievergadering of raadsinformatiebrieven. Het zijn de portefeuillehouders die hier zelf op moeten letten en hun fracties kunnen hen daarop wijzen. **Advies:** fracties en wethouders vragen hier actief op te letten. Wethouders kunnen dit ook in de collegevergadering bespreken.

Aanbevelingen Rekenkamer	Gericht op / uit te voeren door	Adviezen Rekenkamer	Advies Griffier
Overweeg een structurele evaluatie van raadsbesluiten.	Gemeenteraad (zelf)	Belangrijk is dat afspraken over evaluaties daadwerkelijk worden opgevolgd en niet vrijblijvend blijven. Zo blijft de raad in positie en kan zij beter toezien op de uitvoering van haar besluiten.	**Advies:** het college vragen in het format raadsvoorstellen een kopje evaluatie op te nemen, waarin aangegeven of wordt geëvalueerd of niet. Als niet: waarom niet, als wel: wanneer en hoe.
Blijf het gesprek aangaan over integriteit.		Blijf actief inzetten op een open en veilige cultuur waarin raadsleden integriteitsdilemma's kunnen bespreken, zowel individueel als in groepsverband. Gezien dat de perceptie van integriteit en belangenverstrengeling tussen personen kan verschillen, is het belangrijk dat raadsleden elkaar aanspreken en het gesprek hierover continu voeren. Dit draagt bij aan het voorkomen van (de schijn van) belangenverstrengeling en versterkt het vertrouwen in de raad als geheel. Om dit te bewerkstelligen is het advies om bijvoorbeeld (meer) periodiek trainingen, casuïstiekbesprekingen of intervisies over integriteit te organiseren, zodat raadsleden handvatten krijgen om dilemma's tijdig te herkennen en bespreekbaar te maken.	Het vaker bespreken van het thema integriteit is in het inwerkprogramma al aan bod gekomen. **Advies:** Ten minste twee keer per jaar een gezamenlijke bijeenkomsten voor raads-, burger- en collegeleden over integriteit en weerbaarheid. Elkaar wijzen op de gedragscode en die uitvoeren zoals afgesproken.
Evalueer de commissiestructuur.	Gemeenteraad (zelf), college en griffie betrekken.	Evalueer de huidige commissiestructuur in Maasgouw met als doel om beter aan te sluiten bij het BOB-model en de kwaliteit van de oordeelsvorming te versterken. Daarbij kan worden onderzocht in hoeverre thematische of vakcommissies alsnog meerwaarde bieden, bijvoorbeeld door specialismen te ontwikkelen en meer raadsleden actief te betrekken bij de voorbereiding van besluitvorming. Betrek fracties nadrukkelijk bij deze evaluatie, zodat er draagvlak ontstaat voor eventuele aanpassingen en de werkwijze minder als abrupt wordt ervaren. Besteed in de evaluatie ook aandacht aan de vergadercultuur: hoe kan worden gestimuleerd dat moties en ideeën eerder worden gedeeld en het debat in de commissie meer inhoud en richting krijgt, zodat de raadsvergadering zich kan richten op oordeels- en besluitvorming	In het huidige model kan beeld- en oordeelvorming in de commissie plaatsvinden en oordeel- en besluitvorming in de raad. Gelet op het coalitieakkoord en de besprekingen over de commissiestructuur in de afgelopen jaren, is een evaluatie van die structuur zoals hiernaast aangegeven geen optie. Aan de vergadercultuur inmiddels meer aandacht besteed en dat lijkt tot resultaat te leiden. **Advies**: voortzetten van de versterking van de vergadercultuur, zodat de bedoeling van de huidige structuur beter tot zijn recht komt.
Nadere instructies ter ondersteuning.	Gemeenteraad (zelf), griffie betrekken.	De gemeente Roerdalen heeft, **in aanvulling op het reglement van orde, nadere instructies uitgewerkt over onder andere emailvragen en technische (email)vragen over geagendeerde onderwerpen.** De gemeente Maasgouw heeft dergelijke instructies nog niet opgesteld. Het verdient aanbeveling dat ook Maasgouw dergelijke **praktische richtlijnen** ontwikkelt en beschikbaar stelt. Dit kan met name nieuwe raadsleden ondersteunen bij hun werkzaamheden en bijdragen aan een sneller en eenduidiger proces. Door deze instructies op te nemen in het introductieprogramma voor nieuwe raadsleden, wordt de toegankelijkheid en effectiviteit van de raadswerkzaamheden verder vergroot.	Dit onderwerp is vaker besproken in het presidium. **Advies:** De griffie de praktische richtlijnen laten opstellen en deze onder de aandacht van de raadsleden brengen.